

לימוד לאור פ"ש עם ראש מינהל החינוך הדתי

בפרשתנו יעקב נושא את נשיו ונולדים לו רוב בניו. אמנם יעקב עבד ברחל אך ברגע האחרון לבן מחליף בין רחל ולאה ומחתן את לאה במקום רחל. על מנת שלא לביישה רחל מוסרת ללאה את הסימנים עליהם סוכם בינה לבין יעקב, ובכך זוכה לאה להיות אשתו הראשונה.

רחל ויתרה לא רק על זכות הקדימה אלא בעצם מכח ויתורה זוכה לאה למתנות הגדולות. כך דרשו חז"ל בבראשית רבה (פרשה ע סימן טו): "ושם הגדולה לאה, גדולה במתנותיה: כהונה לעולם ומלכות לעולם, ... ושם הקטנה רחל, קטנה במתנותיה: יוסף לשעה, שאול לשעה, ושילה לשעה".

ה"משך חכמה" מוסיף שגם כתר תורה נפל בחלקה של לאה ולכן כשנולד זבולון אמרה (פרק ל פסוק כ) "זָבְדֵנִי אֱלֹקִים אֲתִי זָבֵד טוֹב" תורה כהונה מלכות, וזה "יזבלני אישי" (ובאר רש"י - מעתה לא תהא עיקר דירתו אלא עמי שיש לי בנים כנגד כל נשיו), ... כי כתר כהונה - לוי, כתר מלכות - יהודה, כתר תורה - יששכר, וכמו שנאמר "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים" אך יששכר בלא זבולון מחזיקו אינו יכול ללמוד, ולכן אמרה בלידת זבולון "הפעם יזבלני אישי" ו"זבדני אלקים זבד טוב". לכאורה לאה מקווה שמעתה תהיה היא עיקרו של בית.

אך רחל שוויתרה לא הפסידה. למרות שנישאה שניה- היא האהובה כמו שכתוב (פרק כט פסוק ל): "וַיֵּאָהֱבָה גַם־אֶת־רַחֵל מִלְאָה" וכתב ה"כלי יקר": "ויש אומרים שתוספת אהבה זו... בעבור שמסרה סימניה ללאה, ודבר זה חשב לה לצדקה על כן הוסיף בה אהבה". יתכן שלולא זכות מסירת הסימנים היתה נשאר רחל עקרה כפי שהיתה מטבעה וכמו שכתב רש"י (ל כב): "ויזכר אלהים את רחל - זכר לה שמסרה סימניה לאחותה".

הוויתור גרם גם שלא תיקבר במערת המכפלה ואילו רחל נקברה בבית לחם על אם הדרך, כמו שכתב הרמב"ן (פרק מח פסוק ז): "אבל הכוונה ליעקב שלא הוליך אותה למערה כדי שלא יקבור שם שתי אחיות, כי יבוש מאבותיו, ולאה היא הנשאת לו ראשונה בהיתר". אך בזה יש גם יתרון שרק רחל זוכה שמכוחה יתקבצו הגלויות. לא רק מלכות זמנית ומשכן זמני אלא גם משיח זמני- בן יוסף. מכוחם של אלו צומחים הדברים הקבועים לעולם. עם ישראל זקוק לכח הזמני פורץ הדרך ולכח הממשיך הבונה בנין של קבע. השילוב המנצח מוביל ליעד והשלמות תושג באיחוד הכוחות (רות פרק ד פסוק יא) "כִּרְחֵל וְכִלְאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׂתִיָּהֶם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל". הוויתור אינו רק מידה טובה אלא אבן היסוד לבנין בית ישראל. מוויתור לא מפסידים אלא כולם מרוויחים, מי שוויתרו לו זכה, והמוותר שמרוויח לא פחות.

נתפלל שנזכה לראות את השלמת פירות ויתור זה בכינוס נדחי ישראל ובבנין המקדש הקבוע ע"י משיח בן דוד.